

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים (ע.ר.).

B'Tselem – The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories

17.3.09
ש.מ. 13110

לכבוד
הפרקליט הצבאי הראשי
תא"ל אביחי מנדלבליט
הפרקליטות הצבאית הראשית
הקריה, תל אביב
בדואר רשום ובפקס

שלום רב,

הנדון: ירי רימוני גז בכינון ישיר לעבר מפגינים בגדה המערבית

אני פונה אליך כדי לדרוש שתבהיר לאלתר לאנשי כוחות הביטחון הפועלים בשטחים כי ירי של רימוני גז בכינון ישיר, כולל ירי של רימוני גז בטווח מוגדל, לעבר מפגינים בגדה המערבית הוא אסור לחלוטין. ירי כזה הביא כבר לפציעתם של עשרות פלסטינים ושל אזרחים ישראלים ובינלאומיים, חלקם נפצעו פציעות קשות מאוד.

פנייתי זו באה לאחר שביום שישי האחרון, 13.3.09, ירה שוטר משמר הגבול רימון גז בטווח מוגדל על טריסטן אנדרסון, אזרח אמריקאי, במהלך הפגנה בכפר ניעלין. מתחקיר בצלם עולה כי השוטר ירה את הרימון ישירות לעבר אנדרסון ממרחק של כשישים מטר, למרות שאנדרסון לא יידה אבנים ולא סיכן בכל דרך שהיא את השוטרים. הרימון פגע במצחו וגרם למספר שברים בגולגלתו, ולנוק לאונה הקדמית של מוחו, שמוקדם עדיין להעריך את היקפו. אנדרסון מאושפז כעת בבית החולים תל השומר ומצבו עדיין מוגדר קריטי.

מקרה זה מצטרף למקרים נוספים בהם ירו אנשי כוחות הביטחון רימוני גז בכינון ישיר לעבר מפגינים וגרמו לפציעתם. בשבועות האחרונים פנה בצלם לרשויות אכיפת החוק בדרישה לפתוח בחקירה בשלושה מקרים כאלה, אחד מהם של נער בן 13. ברשות בצלם קיים גם תיעוד וידאו נרחב של שוטרים וחיילים היורים רימוני גז ישירות לעבר מפגינים.

דובר צה"ל מסר לעיתון "הארץ" בתגובה לפגיעה באנדרסון כי "על פי תחקיר שהתבצע בשטח לאחר האירוע, השימוש באמצעים לפיזור ההפגנות היה על פי הנהלים". תגובה זו תמוהה, בהתחשב בכך שמעדויות של אנשי כוחות הביטחון ידוע לבצלם כי הוראות השימוש ברימוני גז מדמיע הנורים ממטול אוסרות על ירי בכינון ישיר. כך גם הוראות השימוש שמפרסמת אחת החברות המספקות רימוני גז לכוחות הביטחון (CSI) המציינות בפירוש שאסור לירות את האמצעים האלה על אנשים ישירות.

דברים אלה אמורים להיות מובנים מאליהם. גז מדמיע אמור הרי להיות אמצעי אל-הרג לפיזור הפגנות ולא תחליף לירי של כדורים חיים. אמצעי הפיזור שלו (בין אם מדובר ברימון המושלך ביד, רימון הנורה ממטול או מטול המשגר מספר גדול של רימונים יחד) אמור להעביר את הגז ליעדו ולא לשמש סוג של נשק. לשם כך, על היורה לכוון את המטול בזווית, כדי שקשת מעופו של הרימון תנחית אותו במקום המיועד לפיזור הגז.

לעומת זאת, ירי של רימוני גז מטוח קצר ובכינון ישיר הופך את מיכל הגז עצמו למעין טיל. רימוני הגז בטוח מוגדל, שהוכנסו לאחרונה לשימוש בגדה המערבית, מסוכנים אף יותר שכן הם נעים במהירות עצומה ומשקלם רב יותר ולכן פגיעתם קשה בהרבה.

בהתחשב בדברים אלה, הרי שאם אכן מתירות הוראות הפתיחה באש ירי כזה, הרי שזו הוראה בלתי חוקית שכן היא מתירה ירי לעבר אנשים שאינם מסכנים את חייהם של אנשי כוחות הביטחון.

בכל מקרה, בין אם ירי כזה מותר לפי הוראות הפתיחה באש ובין אם הוא אסור אך המערכת בוחרת להעלים עין במקרים בהם מופרות ההוראות באופן כה בוטה – בסופו של דבר מתן היתר לכוחות הביטחון לירי רימוני גז בכינון ישיר מסכן חיי אדם ומעביר מסר של זילות בחייהם ובשלמות גופם של הפלסטינים ושל מפגינים אחרים.

בהתחשב בכך, אני פונה אליך כדי שתבהיר לאלתר לאנשי כוחות הביטחון הפועלים בשטחים את האיסור על ירי רימוני גז בכינון ישיר. יש לערוך חקירות יעילות וממצות במקרים בהם מתעורר חשד לירי מכוון של רימוני גז לעבר בני אדם, כפי שהיה במקרהו של טריסטן אנדרסון, ולמצות את הדין עם אלה שיימצאו אחראים. כמו כן, בעשרות מקרים ראו אנשי בצלם קצינים בכירים בקרבת החיילים והשוטרים שירו רימוני גז בכינון ישיר. מדיניות זו חייבת להתייחס גם לאחריהם הפיקודית להפרות חוק אלה.

מדיניות כזו תעביר לאנשי כוחות הביטחון מסר הפוך מזה המועבר להם כיום: חיילים המבצעים משימות שיטור חייבים לעשות כל שביכולתם כדי למנוע פגיעה באזרחים. מכאן שאסור לירות לעבר אזרחים, אלא אם נשקפת לאנשי כוחות הביטחון סכנת חיים ממשית ומיידית ובהיעדר אמצעים אחרים להתמודד עם הסכנה.

לתשובתך המהירה אודה.

בכבוד רב,

גיסיקה מונטל
מנכ"ל בצלם

עותקים:

היועץ המשפטי לממשלה, עו"ד מני מזוז, משרד המשפטים, ירושלים
הפרקליטה לעניינים מבצעיים:
אלוף גדי שמני, מפקד פיקוד מרכז, באמצעות פקס: 02-5305741
מנה"ל מח"ש, הרצל שבירו
מפקד מג"ב, ניצב אריה יצחקי
קצינת מדור זכויות אדם, דובר צה"ל, באמצעות פקס: 03-5693971